

ANY VI.

Barcelona 13 de Desembre de 1896.

NÚM. 50.

SOBRE 'L DISCURS DEL ALMIRALL EN LA INAUGURAL DEL ATENEU.

Altres hores aquest discurs hauria sorollat de valent les corrents de la opinió en la nostra terra. Ara no; ara l'esperit públich está colgat á dins d' una mar morta; les passions populars fan la dormida de l' hivern; tot está quiet y silenciós; se veuen coses que disgusten, que fan temer, y fins algunes que esgarriren... però tothom s' ho queda de dents en dintrè. Fan una colla de mesos que á Barcelona tenim sospeses les garantíes constitucionals, y aquell poble qui, pera haver-les, tantes vegades s' alçá en generosa revolta, ni se 'n adona, ni se 'n troba mes be ni mes mal. De la nostra gent se n' ha apoderat un profón disgust, pero aquest disgust va acompanyat d' un convenciment d' impotencia y d' inutilitat del esforç qui fa enmudir les llengues y te trabades les accions. Els qui governen y administren poden fer lo que 'ls doni la gana; per ara y tant, no hi ha virior qui gosi plantarlos cara.

Aquesta quietut y encalmament no te-

nen res de sinistre; es una quietut panxa-contenta, satisfeta de son enganduliment y tranquil·tat, que de segur que, si no la destorbessen, s' aniria escolant mansoya y contenta fins á la consumació dels sigles. La llástima pera ella es que la vindrán á traure del ensopiment. Del resignat sempre se 'n abusa, y al últim l' obliquen á tirar la barretina al foch.

Ja 'ns costará d' arribarhi, perquè la son es forta y l' emperesiment fora de mida; però ¡no hi ha remey! vindrán les grans saccejades y tot ho xorollarán... Y 'l despertar será desesperador, perquè 'ls embolichs, les confusions y les tenebres se van apilotant que es un gust; els ulls, finalment oberts, y les activitats, necessariament obligades al moviment, cercarán el camí de refugi, y ho trobarán tot fosch y omplert d' obstacles...

Aquesta previsió imposá al Almirall l' assumpte del seu discurs de President del Ateneu. Parlá del regionalisme perquè en les conflagracions que li esperen al Estat espanyol creu que 'l regionalisme pot ser una solució, y, tal vegada, la solució.

Fa de mal dir si 'ls qui escoltaren el

discurs del Almirall y 'ls qui l' han llegit li agraheixen tant útil intent. Es probable que la majoria haurien preferit que l' Almirall disertés sobre la doctrina de Monroe, no dextant de porchs (parlant ab perdó) á tots els ciutadans dels Estats-Units. De segur que 'ls nostres *diarios de la noche* haurien publicat el retrato del Almirall voltat d' una garlanda de roses.

Ha anat d' una altra manera; no hi fa res. El mon sembla que es dels qui crideu, però al últim se 'n va sempre darrera dels quins treballen.

Creguem al Almirall: Treballém en la obra de demá, gran y feconda, d' aclarir y perfeccionar la fórmula regionalista; fem ben bé 'l camí, que, quan la gent de casa cerquin la salvació (que tart ó d' hora haurán de buscarla), lo trobin ample y planer, y gens esgarriador.

L' Almirall ens hi convida ab un bon exemple. Al parlar des de la presidencia del Ateneu, després d' una colla d' anys de retraiment silenciós, ens ha comunicat els seus pensaments, els seus desitgs y les seves esperances de catalanista, y, en tot y de cap á peus, apareix d' acort ab lo que esperám, desitjám y pensám quants som acoblats sota la bandera de la redempció de Catalunya. L' Almirall ha terraplenat la vall que hi havia badada entre 'ls patriotes catalans, obrint una via ampla á la unió de tots els qui volém la llibertat de Catalunya, y, ab ella y per ella, salvar á la nostra terra y al nostre poble del gran arruinament que se 'n ve á sobre dels pobles espanyols.

L' Almirall ho ha entés, y nosaltres ens ne felicitám: Devant de les gravíssima expectativa que 'ls successos actuals obren al nostre pays, el dever patriótic mana que 'ls patriotes ens uním y que, en santa comunió d' intent y d' ideal, preparém l' arca de salvament de la Patria catalana.

N. VERDAGUER CALLÍS.

UN BOCÍ D' HISTORIA

Som als 11 de Març del any 1869. Les Corts Constituyents, reunides á Madrid, celebren sessió. Un diputat de la minoria está pronunciant un discurs á favor de la abolició de la odiada quinta. El discurs va cayent damunt del Ministeri com una pluja de fuetades; tot ell es un seguit d' arguments *ad hominem*: tots aquells Ministres eren Ministres perque havien fet revolucionar als pobles espanyols, prometentlos la abolició de la ignominia de les quintes.

Pero ja allavores els governants d' Espanya derrotaven els diners y la sang dels espanyols combatent una igsurrecció dels cubans. L' orador havia de parlarne, y 'n parlá, dihent:

...los revolucionarios de Cuba están siendo fusilados, según se ha dicho en partes telegráficos, están siendo fusilados PORQUE COMBATEN POR SU LIBERTAD DESPUÉS DE HABER SIDO ESCLAVOS DE LA MADRE PÁTRIA QUE LOS HA TRATADO COMO MADRASTRA.

Afigureuvos (el penetrar la historia vol un xich de moviment d' esperit) afigureuvos aquelles Corts Constituyents compostes en sa casi totalitat de diputats elegits per una revolució que acabaven de fer en nom de la llibertat, afigureuvos un Ministeri ahon hi havia els generals Serrano, Prim y Topete, les grans espases de una revolució feta al crit de ¡visca la llibertat! afigureuvos tota aquella Assamblea nascuda de la insurrecció á favor de la llibertat y reunida pera collir els fruyts del acte revolucionari acomplert en nom de la llibertat, y podréu compendre quin efecte havien de ferhi les paraules que hem transcrit del *Diario de Sesiones*...

El primer impuls dels reunits degué ser un impuls de *hidalgo*, una xarbotada del *honor nacional*, un desitg d' anar á cloure 'ls llavis del diputat renegayre de la Patria... Però á aquest impuls lo deturaven les paraules que aquell havia dites, aquestes sobre tot: *los revolucionarios de Cuba... combaten por su libertad*. ¿No era aquesta mateixa la causa justificadora, la causa que deyen ells ennoblidora de la revolució que 'ls havia duyts als uns al Ministeri, als altres als setials de llegisladors del Estat espanyol? Per ventura no eren ells també, lo mateix que dels cubans deya l' orador *revolucionarios que combaten por su libertad*? No 'n feyen d' açó la seva honra y la seva gloria?... ¿Y 'l que pera ells era gloria y honor podia ser injusticia y crim pera

els cubans? Si allà en les Constituyents celebren els èxits de la revolució que ells matexos havien feta per la llibertat ¿podien rahonablement trobar criminal la revolució que uns altres espanyols feyen també per sa llibertat?

Aquell orador de la minoria havia sabut be d'escometre. Els Ministres y 'ls diputats se remogueren en sos sitials, però ofegaren en son pit la protesta que anava á brollarne. En el *Diario de Sesiones* hi ha al fi de la coenta frase del orador un paréntesis que diu: (*Prolongados murmullos.*) Els diputats de les Constituyents davant d'una proclamació del dret de la insurrecció cubana no pogueren fer altra cosa que uns *murmullos prolongados*.

El President de la Assamblea comprenent que no anava be que alló quedés d'aquella manera, que era una gran contradicció que en una Assamblea, representant la soberania d'Espanya, passés sense protesta la afirmació de la justícia de la insurrecció cubana, que la mateixa Espanya combatia á colps de fusells y de bayonetes, va cridar al orde al atrevit orador.

Mes aquest havia ben midat la força de ses paraules; sabia be que 'ls revolucionaris triomfants de la Península no podien en bona lley respondre al seu argument, y va dirli al President:

Las palabras que he dicho que se escriban si es necesario.

No, el President de la Assamblea no les va fer escriure aquelles paraules; ni solament va ferles retirar al orador. Va haverhi un curt diálech, y aquest continuá tranquilament el seu discurs dexant estampada la seva frase com un estigma al front dels revolucionaris lliberals de la Assamblea.

De crits y de avalot prou ne mogueren els triomfants per la revolució de Setembre; prou que vociferaren manifestant gran indignació; però ¿quin d'ells podia recollir el guant?

Allà hi havia En Castelar, el príncep de la patrioteria, l'aspirant á Tirteu en la guerra actual de Cuba, que ha pretingut vencer als yankees ab una refilada de sa eloqüencia. ¿Per qué no s'axecá á agafirse ab aquell Garrido renegayre? No podia: Ell mateix havia dit en aquelles Constituyents: *yo digo que el patriotismo moderno es amar á la patria, pero amar mas la justicia.*

Allà hi havia en Ruiz Zorrilla, exercint de Ministre de Foment, y tampoch podia encararse ab l'ardit orador, perquè també ell havia dit

en les Constituyents: *yo he conspirado, no me avergüenzo de ello: el día en que volviera á desaparecer la libertad de nuestro país, sépanlo los partidos, volveré á conspirar otra vez. Yo no puedo vivir sin libertad; antes que vivir sin ella, yo renegaría del nombre de español, y al ver á mi patria humillada ú oprimida, ó conspiraría ó me marcharía fuera de España.*

Els revolucionaris del 69 no podien decentment dexar d'aplaudir la proclamació que En Garrido havia feta á favor dels cubans del dret d'insurrecció per la llibertat. Tant mes que En Castelar havia afirmat, ab l'assentiment unànime de los Constituyents, que 'ls cubans necessitaven y no tenien la llibertat.

Allavores eren presents en la Assamblea, y no obriren els llavis pera protestar, gayre be tots els polítics qui avuy tenen en ses mans els destins de Espanya y de ses colonies.—X.

LO CENACLE

de Leonard de Vinci.

Quan s'han pasat alguns anys sense visitar una ciutat ahon dexáreu *amichs* xacrosos y delicats de salut, la primera feyna que's té, una volta treta la pols del camí, es anar á visitarlos pera saber si encare aguantan y en quin estat se troban. Unes vegades los duptes y ansies que vos atormenten se tornen alegríes (quan trobéu l'*amich* completament refet) y altres vegades, les mes sovint, quan la esperança y la ilusió guien vostres passos, ne torneu cortristos y apenats (puix si l'*amich* no s'ha mort lo trobeu ja desauciat pels metges.)

Apuntada aquesta observació, que he pogut experimentar personalment, se comprén que arribat á Milan me faltés temps pera correr á la Iglesia de Santa Maria de les Gracies y entrar al refetó del antich convent (avuy quartel de cavalleria) ahon, en un dels panys de paret de testera, se troba la célebre pintura mural coneguda de tot lo mon.

¡Amigo, com ha envellit!.... Qui sap si lo temps?... qui sap si lo descuyt?... Mes, lo cert es que está atropellada de mala manera. Feya set anys, de passo, que no la havia vista, y ara la he trobada, de tant malmesa, casi desconeguda. Avuy un te que imaginar-se la fonda emoció que produhirla lo contemplarla á darreríes del sigle xv, pintada de fresch, dintre un medi ambient apropiat; vetllada pels frares, qui sabien

la joia que tenien entre mans; y admirada ab santa devoció per tots quants sentien en ella la manifestació més potent, més vigorosa y sense rival que lo geni pictorich del Vinci, mort l' any 1519, havia dexat.

Are un deu posarse devant d' aquella pintura com devant d' una reliquia: no mes que ab respecte, no mes que ab ilusió retrospectiva; per que si un pretén reveure, estudiar y gosar lo celebrat *capo lavoro*, un s' adona, massa aviat, de que lo rastre que 'n queda ab prou feynes val la *lira* que vos fan pagar, d' entrada, per veurel.

A dintre d' una quadra desmantelada vos trobareu ab tres ó quatre pintors copistes, algun visitant indiferent que rondina perque creu que l' han enganyat y algun altre de iniciat que busca de tots costats y prova totes les visuals pera descobrir la esplendidesa de color y la intimitat de expressió que animaven aquella escena, tan admirada, que arribá á temptar la ambició de Francisco I, qui tractá de arrencar, en massa, aquell mur decorat pera trasportarlo á França. ¡Tan de bo que ho hagués fet! ¡Potser s' hauria lliurat de la ruina!

Avuy un s' adona que la humitat apoderant-se, á tall de cangrena, del cos de aquella pintura á l' oli, la te ferida de mort y 's presum que lo descuyt y la indiferencia no trigarán á enterrarla. Lo color está tacat á grans clapes y va esblanquehintse per tot arreu; despres s' enbutllofa y vá cayent á petites partícules com d' una epidermis ja morta. Axis lo valor de la linea, la veritat del relleu y la calitat del modelatge s' esborren, se perden y casi desapareixen. ¡Y quin greu donat! Aquelles linees tan justes y observades; aquell relleu tan complert moventse dintre l' ayre; aquella veritat tan naturalista del modelatge; tot, tot per terra! De la obra mestre de Leonard de Vinci, de la obra filla primogénita d' aquell talent enciclopédich, unich que ha projectat un xich de sombra al de Miquel Angel, si no no hi acut una ma generosa y prudent aviat no 'n quedarà mes que un recort informe; que proclamará, si, com los munts de pedra d' un monument aterrat, sa grandiositat y l' esforç de son autor, mes, que jamay podrà justificar que á aquella pintura se la aplaudis per lo revolucionaria y perque encengués en lo camp de la pintura moderna una llum nova, aquell clar y obscur, com diu en Carles Blanc, per lo que 's feu possible expressar tant les profunditats de la realitat com les de la ilusió, tots los relleus del cos y totes les emocions de la ánima.

D' aquell moment solemne en que inesperadament exiren dels llavis del bon Jesús aquelles paraules: «En veritat, jo vos ho dich, un de vosaltres me trahirá» tot just n' arriba la sensació; d' aquell equilibri en los grups; d' aquell moviment de les figures, ja violent, ja suau, mes sempre intencionat, que les separa y atrau á la vegada cap á la de Jesús; aparentment aislada; d' aquella varietat d' expressions en les fesomies y en los gestos; d' aquella atmósfera de calma que invadeix la escena; d' aquella ullada de payatge morent, cap al vespre, ja es impossible donarsen compte.

Devant d' aquesta obra, que varies restauracions havien prou desfigurada y que are se sent morir pera no ressucitar may mes, un n' aprecia no mes que la composició, per sempre mes admirable; y per algun que altre rasgo, mitg esborrat, s' endevina la sorpresa, lo dolor, la noblesa, la llealtat senzilla, la fé inalterable, tots los sentiments, millor, totes les fases dels sentiments que animáren aquelles cares de apostol, fent traslluhir son temperament, quan sentiren la veu del diví Mestre acusantlos de trahició. Per lo demés en Th. Gautier ja ho digué l' any cinquanta: «la impressió que fa aquella pintura maravillosa te quelcom de somni, tota traça d' art n' ha desaparegut; y sembla que no mes siga una boyra á fló del mur que l' absorbeix, l' absorbeix, com un vapor lleuger. Es l' ombra d' una pintura, l' espectre d' un *chef d' œuvre* que s' apareix».

Al trobarnos, donchs, ab aquest *amic* tan atropellat y en período agónich, per culpa de altri, nos hem sublevat; é indignats posém ma á la ploma pera ferho públich y protestarne. A casa nos quexém cada dia de la indiferencia y y la dexadesa ab que 's contempla la ruina de moltes obres d' art: mes no pot aconsolarnos de cap de les maneres lo veure que passa lo mateix en les cases dels vehins. Per aquell axioma tant vulgar de que l' art no te patria, lo mateix devém avergonyirnos de la destrucció de Poblet, per exemple, com de la pérdua de *Il Cenacolo* de Leonard de Vinci; y nos creyém cumplir un dever al cridar fort, al senyalar ab lo dit, al delatar los culpables, al motejar de criminals, á quants góvern y entitats (sien de fora, sien de dins) no volen adonarse, ni 's preocupen y consenten, indiferents, la desaparició de tota obra artística, que, com part de una de les mes hermoses y desateses herencies tenen obligació de conservar, pera que lo poble ne tinga l' us de fruyt y complexin son obecte y finalitat de

guiarlo, com far lluminós, pel camí de la civilització.

JOAQUÍM CABOT Y ROVIRA.

Milan, Maig 1896.

EL LLOP Y LA GUILLA

(RONDALLA FRANCESA)

El llop anava un dia á fer una pesquera ab sa comare la guilla.

—¿Qui portará 'l cove? va dir el llop.

—Tu, respongué la guilla; la teva cua es molt mes forta que la meva.

Estacá 'l cove á la cua del llop, y la pesquera va anar tant be que 'l cove pesava molt, y de tant que costava d'arrocegar, al llop se li trencá la cua.

—Te vaig á devorar, digué 'l llop á la guilla, trayent foch pe 'ls caxals.

—Ay, no, no 'm fassis cap mal, compare, bon amich; val mes que vinguis ab mi á ca 'l manescal, y 't faré forjar una cua tant reforta que may més te la veurás trencada.

Per orde de la guilla, posaren un tros de ferro á la fornal, y quan va ser ben encés, l'aplicaren al indret d'hon s'havia arrencada la cua; però 'l llop al sentir la cremada, va fugir desesperat y fent uns brahols espantosos.

Al cap d'un quant temps, la guilla 's topá ab son compare al bell mitg d'un camí; el llop molt enquimerat va dirli:

—Ara, si, que no m'escaparás, vaig á devorarte.

—¿Qué dius, Escuat, amich meu, ets capás de guardarme malvolença per una brometa que 't vaig fer sense cap malícia? Val més que te 'n vingas ab mi: se un indret que hi han moltes llangonices, que farán molt més de bon menjar que la meva carn estiraganyosa y de mal pahir.

El llop ajudá á la guilla á robar les llangonices, y se les endugueren cap al bosch.

—Ara, digué la guilla, caldria pujarles á dalt d'una alsina; perquè si les dexém aci baix, vindrán les altres besties é hi voldrán part. Mentres que en un lloch ben alt hi tindrem un rebost d'ahon les anirem trayent no mes nosaltres dos.

El llop hi vingué be. La guilla pujá les llangonices al cim d'una alsina molt alta y quan les hi tingué totes, se posá á menjarseles.

El llop, qui no podia arrapinyarshi, li deya;

—Tiram les que 'm tocan.

—Arreplega les engrunes, Escuat.

—Múrria de guilla, si 't podia arreplegar, ab

quin gust te 'm menjaria, axis fosses més dura que la escorsa d'un arbre!

Se posá á udolar, y tots els llops del bosch vingueren á reunir-se al seu entorn. Els hi contá la mala jugada que li havia feta la guilla, y 'ls demaná que l'ajudessin á venjarsen, promettentlos per paga les llangonices que la guilla s'havia fet seves. Se'n avingueren, y fou decidit que s'enfilarien els uns sobre les espatlles dels altres apoyant les potes en la soca de la alsina; però l'Escuat havia de posarse á sota pera aguantar als demés.

S'anaven enfilant arbre amunt, y estaven á punt d'arribar al indret ahon s'havia salvat la guilla, quan aquesta se posá á cridar:

—Manescal! Manescal! porteu corrents el ferro vermell de foch pera afegir la cua al Escuat.

Al moment que l'Escuat senti aquest crits, venintli á la memoria la cremada de dies passats, s'esferehí de tal manera que 's posá á fugir com un boig. Com que ja hem dit que anava á sota dels que s'enfilaven, aquets, se'n anaren tots á daltabaix, y furiosos per la cayguda pegaren al darrera del Escuat y l'escorxaren.

La guilla, tot rient del seu acudit, se quedá á menjar-se tranquilament les llangonices.

Per la traducció: FRANAR.

DATOS

PERA LA HISTORIA DELS NOTARIS DE BARCELONA Y DE SON COLEGI EN LO SIGLE XV

(Continuació.)

Item mes ordonaren los dits consellers e promens que fet e complit lo dit examen romanguen aquí en la dita casa on sera stat fet ten-solament los honorables vaguer e consellers e llurs notaris si hi seran e los dits exhemina-dors los quals per remoure peritat haïen esser al exhamen de quis haura examinar dos juristes e tres notaris E-apres encontinent per foragitar e remoure tot scrupol o materia de suspita e de iniquitat e malvolença e per que quescu sens embarch algu e induccio daltri puixe purgar legittimament sa conciencia sien hauts los vots dels dits examinadors en aquesta forma que quescu dells se levava la un apres del altre esaperteran á la una part de la dita casa | on se fara lo dit examen e scriura quescu appartat e sens rebuda del altre son vot en una lencha de papere metral en una capsula qui sera aquí appa-rellada E apres sera fet lo scrutini dels dits vots per los dits honorables vaguer e consellers e s'

sera trobat que los dits examinadors o la maior part de aquells haien votat que los examinats sien sufficients o algu dells sia sufficient a aquell tal o tals sia donada la auctoritat per esser notari publich de barchinona E los altre ó altres que no hauran haudes mes veus de esser sufficients sien expellits e per aquella vegada nols sia donada la auctoritat de esser notaris publichs dela dita Ciutat.

Item ordonaren los dits consellers e promens que elegits per ells los dits examinadors la hora que per ells lins sera denunciat la qual denunciacio los haie esser feta secretament deu jorns abans quels dits examens se façen segons altres ordinacions dels dits honorables consellers en temps passat fetes per ço que sien prevists en los dits examens fahedors E encara quescuna vegada quels dits examens se faran ço es la hora que seran aplegats per fer aquells sien legides les presents ordinacions afi que quescun dels dits exhaminadors sapie la seria de aquellas e com se haura haver en lo dit examen. (1)

Item com sia provehit e statuit per ordinacio o ordinacions en virtut de privilegi per los consellers e promens dela dita Ciutat fetes que dels jovents o persones que quescun any se presenten en subir lo exhamen dela dita art de notaris affi de obtenir la auctoritat e exercici en la dita Ciutat sien acceptats per los honorables Consellers solament dos per aquell any segons forma deles dites ordinacions examinadors dels quals en avanç que vinguen al dit exhamen los priors dela dita art han pendre informacio axi del temps que han praticat e exercit la dita art ab notari o notaris publichs de Barchinona com encara dela fama honesta conversacio e sufficiencia de aquells segons per les dites ordinacions es pus largament statuit.

E sia de costum que quescuna conselleria en lo principi de la anyada accepta dos dels dits presentats no sabut que sera atrobat per la dita informacio qui nos pren flns ala fi prop de la jornada que han entrar en lo examen de querioria seguir que no trobants los dits priors la informacio pertanyent del dits presentats E per los dits Consellers acceptats aquells haurien esser repellits e no admesos al dit exhamen cosa qui redundaria en algun scandal dela acceptacio feta per los dits Consellers qui restaria per la dita causa irrita e en gran dan dels presentats qui per tota aquella anyada haurien omesos tots

altres negocis per studiar Per tant per colre tots los dits contraris e ambicio de molts e relevar los dits Consellers de treballs e pregaries Ordonaren los dits Consellers e promens que no sia lícit ne permes als dits consellers sots virtut del jurament per ells prestat admetre pregaries de algu qui vulle promoure al dit exhamen ne offerirlos lur vot e voluntat fins que als dits Consellers constas los dits priors juxta forma de lurs ordinacions haber trobat per informacio sobre aço reebadora ells dits promoventsse al dit exhamen haven complides les coses contingudes en les dites ordinacions e esser stats atrobats in morivus et vita merexedors de obtenir la auctoritat dela dita Ciutat la qual informacio hae esser presa per los dits priors be e diligentment sots virtut del jurament per ells en lo principi de lur priorat prestat encontinent elegits los dits Consellers a instancia de aquells qui la dita auctoritat obtenir volran als quals no sia lícit ne permes la dita auctoritat demanar fins los dits priors haien presa la dita informacio e aquella intimada e notificada als dits Consellers. fforen fetes les dites ordinacions á 13 de Novembre del any 1465.

ORDINACIONS DE NOTARIS

Com los exercints lart de notaria en la Ciutat de barchinona e havents la auctoritat per la qual son dits notaris publichs de barchinona sien reputats e comendats per homens doctes e experts en la dita art axi en theoricha com en praticha no solament per tots los Regnes e terres del S. Rey mas encare per totes les parts del mon | e aço tant per la longa praticha us e exercici que han dela dita art quant encare per lo bon edegut ordre entemps passat e quasi continuament observat en no admetre sino dos quescun any per haver e obtenir la dita auctoritat segons volen les ordinacions lohables en lo passat sobre aço fetes | E sia ver que de algun temps ença axi per la ambicio | e importunitat de molts com per no haver amemoria los honorables consellers dela dita Ciutat e altres o per ignorar les dites ordinacions et alias aquelles sien stades mal observades elesiades en gran dan preiudici e interes ala cosa publica dela dita Ciutat | los quals abusos e desordres no solament son stats nocius a la dita cosa publica mes encare han dade pocha reputacio al collegi dels dits notaris tan venerat e magnificat per totes les parts del mon e certamen continuants se los dits abusos seria disminuïda granment la reputacio del dit

(1) Arxíu municipal—Llibre de bandos 1445-1458-fol. 85 v.

collegi e per consequent seria fet format preiudici e interessar a aquell | Pertant los honorables Consellers e concell ordinari de XXXII. havents de aquestes coses plenissima potestad e facultat del honorable concell de C. Jurats dela dita Ciutat celebrat a XVIII del corrent mes de febrer volents provehir degudament ales dites coses corroborants e confirmants les dites ordinations ea aquelles aiustants per utilitat e benefici dela cosa publica e reputacio de tanta autoritat.

Ordonaren e provehiren que daçiauant quscun any no puxen ne deguen esser admesos al examen publich ne obtenir ne haver la auctoritat per la qual publicament poden tenir obredor o scrivania publica | e son apellats notaris publichs de barchinona sino dos tensolament los quals segons les altres ordinations en altres *diverses temps fetes* hagen haver praticat en art de notaria al meys per espay de VIII anys continuus ab notari publich o notaris publichs dela dita Ciutat menjant lur pa e fahent de nits e de dies residencia en casa de aquells E que algun notari de la dita Ciutat ne alguna altre persona no gos presentar algu als honorables Consellers dela dita Ciutat contre forma de les presents ordinations ne algun jurat de notari o altre qualsevol persona qui entene esser presentat no puixe ne li sia degut supplicar als honorables consellers | e consell de XXXII. ne de C. Jurats que de gracia e ultre lo dit nombre de dos lo vullen admetre al dit examen eala auctoritat dessus dita | ne sobre aço alguna supplicacio sia ne puixesser admesa sens expres cossentiment de tots los notaris publichs de barchinona qui son o seran nemine discrepante per conservacio del dit lur interes— E aço sots ban aquesqu dels dessus dits presentats e supplicants de D sols barchinoneses adquisidors ço es per la meytat al dit collegi e per una part dela restant meytat ales obres dels murs e valls dela dita Ciutat | e laltre part al official qui fara la exequcio E per mils e pus degudament provehir a la observacio deles dites ordinations e perço que daçiauant ignorancia no puixe ester allegada Ordonaren e provehiren los dits honorables Consellers e promens que los honorables consellers qui vuy son jurent de present en anima lur | e los qui per avan seran quescun any lendema que seran elegits | o lo primer | die que vindran ala casa dela Ciutat per ferlo jurament acostumat juren semblantment de tenir complir e observar ad unguem les presents ordinations e que aquelles no toqueran

ne contra aquelles faran o vendran per alguna via directa ó indirecte sens expres cossentiment de tots los dits notaris publichs de barchinona qui son o seran nemine discrepante.

Provehints e ordenants los dits honorables Consellers epromens que a algun notari publich dela dita Ciutat no sia licit ne permes de entrevenir per examinador nec altres en lo examen fahedor contra lo contengut en les presents ordinations encare que per lo honorable Vaguer de barchinona o Regent la vagueria o altre qualsevol official Rey al aconcill dels dits honorables Consellers aut alias li fos manat | e aço sots pena de esser privat del collegi dels dits notaris (e de tots officis beneficis e honors de aquell e encare sots la pena pecuniaria dessus dita | E aquells qui temptarien o instarien de voler fe admetre contra les dites ordinations de VI anys apres comptadors no puxen esser admesos a sobir lo dit examen ne puxen dins los dits VI anys obtenir la auctoritat dessus dita | ne algun notari publich dela dita Ciutat dins los dits VI anys puixe entrevenir en la presentacio e exhaminacio de aquells sots les penes dessus dites E que les presents ordinations sien jurades quescun any per tot lo concell de C. jurats lo die de santa lucia | E que no sia licit ne permes sots virtut del dit jurament a algu del dit concell de C. Jurats quant se trobera de concell de XXXII. poder usar que lo contengut en les presents ordinations dela facultat la qual es donada á VIII de quescu stament de poder proposar en lo dit concell de XXXII. ço que ben vist los es.

E mes que lescriva del dit concell etots los altres notaris publichs de barchinona qui vuy son de present jurent e quescun any perpetualment lo gorn ques celebrera lo primer collegi elegits los priors novells tots los dits notaris qui son e seran juren de tenir complir e observar ad unguem les presents ordinations com sien concernents tant interes no solament del dit collegi mas encare de tota la cosa publica dela dita Ciutat inhibints al dit scriva del dit consell e a qualsevol jurats seus qui ara son o per temps seran que no prenguen semblants supplicacions ne aquelles ligen ne publiquen en lo dit concell encare que per los dits honorables Consellers los fos menat.

fforen fetes e delliberades les dites ordinations per los consellers e concell de XXXII a XXVII de febrer | e publicades | á II de Març del any MCCCCLXVIII. (1)

(1) Arxiu municipal—Llibre de bandos—1463-1471—fol 114—

Item perço com sobre la examinacio dels notaris dalgun temps ençà se abus | ades per prechs ades per importunar | daqui avant com algun notari se volra posar a examinacio | abans que li sia atorgada la examinacio | los Concellers de barchinona ab lurs advocat | o ab la un dels prenguen daquell quis volra examinar secreta informacio | ab V o VI notaris a aço de barchinona qui hagen noticia daquell quis examinar se volra. E quels dits notaris a aço apparellats deposen ab sagrament sobra la suficiencia bona vida e conversacio daquell davant los dits Consellers | e apres per virtut daquell sagrament diguen llur parer | si aquell quis volra examinar es hom de condicio que li hage esser comanat en barchinona lo offici de notaria | E lavoro los dits Consellers proceesquen e atorguen li la examinacio o deneguen li aquella | segons que hauran trobat | E que si algun en la examinacio sera atrobat no sufficient que no li puxa esser dat temps | lo qual passat pogues sens examinacio usar publicament en barchinona ans com volra esser notari de barchinona hage atornar a novell examen | E quels Consellers per excusacio lur juren cascun any com seran elets que en la examinacio dels notaris servaran la present forma | E que nengun no passaran qui no troben sufficient per prechs o amor dalgú | encara quen fossen pregats per lo senyor Rey | o per altra persona o de part llur | e que en la examinacio sien almenys presents Tres dels Consellers E que aquesta ordinacio sia registrada en la consueta la on tes registrat lo sagrament que Consellers fan. (1)

DE NOTARIS.

No sens justes e dignes causes la Ciutat de Barchinona sempre ha mantengude e favorida la art de notaria com a singular e principal de les altres car no solament per aquella la re publica es dirigida | e endreçada | Mes encara per la molta pericia e sciencia dels exercints aquella la dita Ciutat per totes les parts del mon granment es honrade e comendade en manera que per tostemps aquella restera lohable renom e fama indelible | E com entre les altres coses per la dita Ciutat lohablement sia stat ordonat e statuit | Que quescun any al exhamen fahedor de aquells qui volen obtenir e haver la auctoritat per la qual publicament poden tenir scrivania e son nomenats notaris publichs de Barchinona no puiuen esser admesos per obtenir la dita aucto-

ritat sino dos tensolament qui haien praticat per lo temps | e manera que per dita ordinacio es disposat | E sia seguit en lany prop passat los honorables Consellers dela dita Ciutat juxta la dita ordinació haver admesos dos per subir lo dit exhamen lo un dels quals vengude la jornada en la qual lo dit exhamen fer se devia se troba indispost de malaltia en manera que lo dit exhamen no pogue sortir son effecte | E axi en lany de dita Consellaria ni apres fins ara dits admesos no han subit lo dit exhamen | E los honorables Consellers del present any iatsia la dita ordinacio fos posade ab alguna stretura | Empero crehents no esser stade intencio del concell ni de aquells qui feren aquella que si per legitim e rehonable impediment los admesos per los Consellers passats en lany de lur admissio no podien subir lo dit lur exhamen e obtenir la dita auctoritat fossen per aço impeditos que los Consellers sdevenidors no poguessen esser exhaminats e obtenir la dita auctoritat | E encas que fossen exhaminatse haguessen obtengude la dita auctoritat | per ço fossen empatxats los dits sdevenidors Consellers admetre altres dos per la porcio lur segons la dita ordinacio—Per tant los dits honorables Consellers a ulterior cautela ab delliberacio del concell de XXXII. han exposat lo dit dupte declarador al concell de C. Jurats celebrat a XXV. de Janer any MCCCCLXXXVIII lo qual sobre lo dit dupte ha feta la declaracio seguent | Ço es que los honorables Consellers del any present sens preiudici lesio e derogacio dela dita ordinacio la qual axi com important gran benefici | e orde en lo dit collegi dels dits notaris, lo dit concell lo ha approva ratiffica e confirma | poden licitament fer exhaminar los dos admesos del any prop passat o lo un de aquells qui en lo any de lur admissio per cas de malaltia o per altre legittim e rehonable impediment no han pogut subir lo dit exhamen e obtenir la dita auctoritat remtent la conexensa del dit impediment a bona discrecio e consciencia dels dits honorables Consellers | E que perço nols sia interdita la exhaminacio fahedora dels dos perells admesos en lany present la ordinacio empero dessus dita sempre romanent en sa força e valor | E que daquinavant tota vegade ques seguira cas que per algun just e rehonable impediment les dites exhaminacions no poran esser fetes en lo temps preticat e conducent) los Consellers de la dita Ciutat qui immediadament succehiran si los parra esser fahedor puiuen a lur bona conegude

(1) Arxiu municipal—Llibre de Bandos 1401-1409-fol 28.

fer aquelles que en lur any juxta forma dela dita ordinacio hauran admesos al dit exhamen | Salvat empero que per aço les ordinacions de la dita Ciutat sobre dit collegi e art de notaria fetes e atorgades no sien en res alterades preiudicades ne lesiades | ans aquelles e quescuna de aquelles romanguen e stiguen en tota aquella integritat e scinceritat que abans de la present declaracio e delliberacio staven. (1)

En extrem curioses e interessants son les antigues costums de nostre benvolguda ciutat que los datos que portam citats nos deixen comprendre, detras de ells. Com si axequessim una espessa cortina apareix un tros de la Barcelona de antany ab ses lleys rahonades y de extrema justicia, sos usos y sa vida ciutadana exemplar. En aquestes ordinacions referents al examen dels notaris son explicades y redactades tan graficament les practiques que se seguien que apartalment, llegintles, que un assisteix á los requisits del examen y elecció dels notaris, que un presencia com los examinadors escrihuen son vot en una *lencha* de paper y lo tiren á la urna. Les lleys que exos bandos y ordinacions enclohuen proporcionen un valuós dato respecte lo esperit de justicia é imparcialitat que governava nostre patria ¿quin cuidado no posaven en evitar tota trampa e irregularitat? arribant hasta lo punt de volguer lograr que supliques y prechs no poguessen existir ni de cap manara inclinar la balança cap al cantó de recomanacions y coneixences. Llastima gran que vingue a posar una nota discordant en tan hermos cuadro, la prohibicio á los *converssos* y sos descendents de poder arribar a ser notaris y de estar en casa de aquets com escribes ó jurats. Aquesta disposicio quepotser en aquell temps tenia excuses, per la importancia que, com hem vist, per los reys y consellers se dava a la art de notaria a la qual prodigaven les mes grans alabances y perço no volien confiarla á individus qual conciencia no creyen ben neta y descupolosa; escarmentats tambe per cassos de conversions fingides y de abusos per aquells individus introduhits, pero aquestes rahons, encar que existissen, may evitarán que qui llegeixi la disposició mentada no sentí en lo mes viu del cor que eixa taca obscureixi un xich la atmosfera de pura y exacta equitat que de totes les demes ordinacions s' exhalen.

Aliquando bonus dormitat Homerus com

(1) Arxiu municipal.—Llibre de Bandos 1481-1499-fol 86=

diu lo poeta llati; sembla á primera vista que les disposicions que hem citat son inquebrantables, que may nengu pot contravenirlas. Pero aquelles lleys tan absolutes y repetides, que ordenen, que sens vuyt anys de practica no se podia nengu presentar á examen, y que no podien alegirse mes que 2 notaris al any! les veyem faltades y poch menys que trepitjades per alguns dels que foren consellers anys despres.

Be trobem que en «13 de Desembre de 1439 los Consellers explican al Consell com lo S^r. Rey los havia pregat admetessen un Notari de Barchinona y lo Consell dellibera se guardassen las ordinacions dels Notaris y que no sen fessen mes de dos» (1) y que lo concell de XXXII-lo dimecres 12 de Decembre de 1459 manifesta «Que no podien fer mes de dos notaris al any-y que eren molt pregats e congoixats per part del S. Rey e dela Sra. Reyna e per altres que admetessen mes del dit nombre» (2) Manifestacio que passá al Concell de C. lo qual en dijous 13 de Desembre del mateix any acorda «Que no pugui esser lo demanat» Pero despres veyem que lo «25 de Abril de 1467 dispensan las ordinacions dels Notaris pro hac vice per fer dos Notaris mes ultra los dos de la Ordinacio, y ques pogues dar la Plassa a un jove, no obstant que no hagues menjat ni begut en Casa de son Mestre (3)» y que lo Concell de C. celebrat lo dimarts 25 de Abril de 1455, «Sobre lo fet de crear los dits 3 notaris en lany present lo dit concell dellibera que fos dispensat que per aquesta vegada ten solament los dits tres notaris encara que no haguessen complit lo temps de star vuyt anys ab notari de Barçña. e encara que no puguen esser creats sino dos notaris quescum any no contrestant les dites ordinacions lo dit concell que per aquesta vegada tan solament los dits 3 notaris fossen creats pero que peravant les dites ordinacions romanguen en llur força e valor» (4)

Hem posat solsament aquets quatre datos pera demostrar que si be eren en aquell temps molt mes rectes y justos que are, los homes de ales hores eren tambe homes com nosaltres y pertant no impecables com alguns sembla los volen pintar.

PERE NUBIOLA.

(Seguirá.)

(1) Arxiu municipal de Barcelona.—Rubrica de Bruniquer.

(2) Arxiu municipal.—Llibre corresponen de la colleccio de Delliberacions.

(3) Arxiu municipal.—Llibre corresponent de la colleccio de Delliberacions.

(4) Arxiu municipal de Barcelo.—Rubrica de Bruniquer.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—El periòdic *La Vera Roma*, qui 's publica en la capital de la Christiandat, publica 'l retrato del insigne Bisbe de Vich y gran patrici català, doctor Morgades, seguit de un article en que es comentada ab elogi extraordinari la seva pastoral sobre 'l rescat de Roma.

—Lo dia 17 del mes passat se constituí la *Institució Catalana de Música*, elegint la següent Junta directiva: President, D. Joan Gay; Vice-president, D. Domingo Rubert; Secretari, D. Joaquim Manel Gay; y vocals, D. Ramon Pichot y Matheu y D. Francisco X. Tobella.

En la mateixa sessió s'acordà donar les gracies á D. Aleix de Togores, per sa donació dels chors de Schumann, Grieg, Mendelssohn y Saint-Saëns.

—Lo dia 5 del mes que som, una nombrosa comissió d'aquest lltre. Colegi d'Advocats, presidida per son actual degà, D. Joseph Vilaseca y Mogas, passà á visitar al excel·lentíssim Sr. D. Manel Durán y Bas, pera oferirli una artística medalla d'or, que sos companys de carrera de Catalunya li dediquen en testimoni d'afecte y respectuosa consideració ab motiu d'haver complert los cinquanta anys de la seva incorporació al esmentat Colegi.

La medalla, que ha sigut treballada en los tallers dels senyors Masriera germans, segons boceto del distingit escultor Sr. Arnau, conté en l'anvers lo retrato del Sr. Durán y en lo revers una castiga dedicatòria llatina en la que 's diu que ab motiu del cinquanté aniversari, la dedican al Sr. Durán, per sos grans mérits, los seus companys y debxibles.

Heusaquí la descripció que de la medalla ha fet una ma competent en les planes de «La Renaixensa».

«Montada en un artístich peu de plata oxidada per l'estil de les pantalles de devant del foch, en les xamaneyes, hi ha la medalla commemorativa d'or macís, de gran mòdul, contenint en l'anvers lo bust del distingit y venerable lletat, y en lo revers una inscripció en llatí oferint la presentalla. No hi ha res més, pero es d'un valor artístich tan pujat lo bust del senyor Durán y Bas, que no pot donarse dins de la minuciositat del treball més gran senblança ab la persona retratada y al mateix temps més desembrás y destresa en la técnica del procediment. Es, en realitat, una nova proba de lo molt que val la joieria de Masriera germans, y en particular l'escultor que ha fet lo retrato, Eusebi Arnau y Mascort, especialista en aquesta mena de treballs que fan pensar en lo molt que deu haver estudiat les medalles del Trezzo y 'ls encunys del Cellini pera la moneda pontifical. Per aquest nou triomf del artista li dem la enhorabona, declarant que l'obsequi fet á nostre digníssim Rector es tan honrós pera ell com per los qui l'han executat.

—A dos quarts d'onze d'aquest matí se reuniran en lo Palau de Ciències los organitzadors de la societat catalana d'aficionats á la fotografia, al objecte de nombrar una comissió que 's cuydi de constituhir la esmentada Associació y redactar los corresponents estatuts.

—Ha sigut nomenat alcalde de Vich, nostre estimat company de causa D. Joseph Viguer.

—Lo «Centre Catòlic de Granollers» dedicà á sa com-

patrona, la Immaculada Concepció una vetllada literaria musical. En lo programa, estampat en català, hi figuraven ben triades peces musicals executades per En Colomer, de xeble de la escolania de Montserrat; Mossen Emili Campmajó, organista de la Parroquia; En Bertran, de la orquesta «La Catalana» y Mossen Joaquím Bordas; y boniques poesies que llegiren los socis senyors Puntas, Coma, Gurri y Xiol. D. Esteve Riera, encarregat del *Discurs d'obertura*, ponderà les excelencies de la Verge en una prosa florida y entusiasta. El *Discurs de gracies* fou encarregat al nostre distingit company senyor Maspons y Camarassa, qui, com podéu pensar, no va pas desaproveitar la ocasió de dexar exaltar-se y parlar als sentiments religiosos y catalanistes que son los principals dels millors soldats de nostra causa.

La festa resultà ben lluhida y á honor y profit del lema sagrat de nostra bandera.

—Lo dimars prop-passat, la Secció de Medicina del *Centre Escolar Catalanista* inaugurà les tasques acadèmiques d'enguany, ab assistència de representants del Claustre de Medicina, dels cossos d'alumnes interns de la mateixa Facultat, del Hospital de Santa Creu y de la Casa provincial de Caritat, ademés dels de la *Lliga de Catalunya* y altres associacions regionalistes.

L'acte començà ab un discurs del president de la Secció, D. Joseph Fontbona, qui tractà de «Pere Virgili y la cirurgia de son temps.» En ell lo disertant fa un fondo estudi de la cirurgia en los segles xvii y xviii, demostrant que l'eminent Virgili fou lo primer que practicà la operació de la traqueotomia, adelantantse á son temps y als metges inglesos.

Lo Secretari, senyor Verderau, llegí la memoria dels treballs portats á cap per la secció en lo curs finit; lo vice-president Sr. Pijoan, donà després les gracies als concurrents, y 'l Dr. Saltor, que junt ab lo Dr. Fargas, presidia l'acte, improvisà un discurs fent atinades consideracions sobre 'ls perjudicis que 'l centralisme causa á la ensenyança.

Lo nombrós auditori que assistí al acte, aplaudí fortament á tots quants prengueren part en la sessió.

—Ha vist la llum pública lo *Butlletí de la Institució Catalana de Música*.

—Diumenge passat se donà en lo Palau de Belles-Arts, un concert á benefici dels malats y ferits que retornan de Cuba de Filipines. En l'esmentat concert, que fou organitzat per l'Ateneu Obrer, hi prengué una part molt principal la notable societat coral *Catalunya Nova*, que dirigeix lo mestre Morera.

Are que parlem del esmentat chor, recordem que està ensajant una cançó popular armonisada ab molt acert per D. Enrich Morera, que ha de cridar la atenció de tots los bonscatalans lo dia que sia cantada en públich, no sols per ses condicions musicals, sinó per lo patriotisme que contenen les dues úniques estrofes recullides de la veu del poble per l'esmentat compositor. La cançó 's titula *Planys*, y es un verdader cant d'anyorança de la autonomia de la Patria Catalana.

—Lo *Centre Excursionista de Catalunya* se reuni 'l dia 4 en Junta General pera la renovació de sa Junta Directiva. Emesos los vots de tots los concurrents, resultà constituïda d'aquesta manera:

President, don Lluís Marian Vidal; vicepresident, don Ricart Permanyer y Ayats; tresorer, don Juli Vintró y Casallachs; bibliotecari, don Pere Pagés y Rueda; vocals, don

Joan Cardona y Vert, don César August Torras, don Bartomeu Mitjans y Morlans, don Ramon N. Comas, don Víctor Brossa y Sangerman; secretari, don Jaume Massó y Torrents, y vice-secretari, don Faustí Anglada.

Lo tresorer va donar compte del estat economic de la corporació. Se donà un vot de gracies als senyors de la Directiva qui acabaven son comés y, á proposta del senyor Permanyer y per aclamació, 's nombrá president honorari del Centre á don Francisco de S. Maspons y Labrós que ab tant d'entussiasme é inteligencia ha dirigit aquella corporació en los darrers quatre anys.

—La *Associació Popular Regionalista*, ha felicitat al Ajuntament de Manresa, per la fundació de la càtedra de Llengua y Literatura Catalana en aquell Institut de 2.ª ensenyança.

Euskaria.—Se tracta d' unir á Euskaria los *chors euskars*, d' una manera semblant á la que á Catalunya tenen los *Coros de Clavé*. Si la idea 's porta á cap tal com s' ha iniciat, tindrà una ventatja sobre la Associació catalana, puix los bascongats están decidits á desatendre les artificials fronteres qui separen los euskars de una y altra vessant del Pirineu, procurant que la associació s' estenga á totes les terres euskares, al obecte de respectar sa unitat étnica, per mes que resulte en perjudici dels estats francés y espanyol.

Guipúzcoa.—Llegim en la revista *Euskalerrria*, de San Sebastián, que 'l President del Consistori dels Jochs Florals euskars En Alfred de Laffitte, presentá á la Diputació d' aquella provincia, en la sessió del 26 del mes passat, la següent proposició, que unánimament aprobaren els diputats:

«Los diputados qui sotscriuen, enterats per la prempsa de que á Mercedes (República del Uruguay) se troba en la major miseria y sense lo més necessari á la vida la esposa del immortal bard euskar Iparraguirre, autor del «Guernika—ko arbola», acuden als nobilíssims sentiments de Vossencia que tant arrelament teneu en son cor, sobre tot quan se tracta de remeyar les desgracies dels fills del solar bascongat, y proposen á Vossencia que fassi 'ls passos convenients pera aclarir la veritat del fet y que, posantse d'acort ab les Diputacions germanes de Álaba y Bizcaya, atenga en los últims de sa vida, en la forma que li aparega mes oportuna, á la infeliç velleta, companya inseparable del qui feu vibrar en tots los cors bancongats lo sentiment per la pèrdua de nostres venerandes institucions, immortalisant ab sos cants l' arbre sacrossant de nostres llibertats.

Ab el recort d' Iparraguirre s' axequen en la imaginació dels euskars les belles estrofes del inspirat Zortziko qui li dongué tanta celebritat.

Honrem la seva memoria socorrent á exa pobra qui lluny de son pays, y sense recursos, s' ajup á la vellesa y á la miseria, y davant la esposició de que 'ls seus ossos reposin en terra estranya separats dels de son marit procuri Vossencia, si s' hi es á temps, pagarli la tornada á la mare patria y assenyalarli una petita pensió fins al terme de sa existencia.

Deu en sa inagotable bondat premiará á Vossencia tant bona obra.

Alfred de Laffitte, Ignasi Echaide, Joseph Joaquím Egaña, Tomás Babás, Lluís Echeverría.»

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LA VEU DEL MONTSERRAT. Vich, 5 de Desembre: *Parlament fet per Mossen Joseph Gudiol Pbre. en la sessió que en honor del Centre Excursionista de Catalunya celebrá 'l Circol Literari de Vich en la vetlla del 25 de Novembre de 1896*. El jove mossén y entussiasa arqueólech hi parla ab conexement y calor de les relacions entre l' excursionisme y la arqueologia, alabant ab accent d' agraht els grans serveys que al art y á la Patria catalana ha prestat y presta l' excursionisme nascut al escalf del renaxement catalanista.

SETMANARI CATALÁ. Manresa, 5 Desembre: *Fulls inédits de la historia de Manresa*, per L. S. y M. Interessants documents relatius al culte que de antich dedicá la ciutat de Manresa á María Verge en lo misteri de sa Concepció immaculada.—D. Joseph Sas y Ros, per Arthur Ginestá y Xarpell. Sentida necrologia del distingit metge y company de causa, de quina mort á Manresa donarem compte en lo número passat.

EL VENDRELLENSE. 6 Desembre: *Terra baxa*. Dona compte del estreno á Madrid del nou drama d' En Guimerá, fent notar la generalitat ab que es alabat son mérit per la prempsa madrilenya, y retrayent també les frases de quimera castellana que aquest triomf del poeta catalanista ha arrencat á alguns *chicos* de la prempsa, especialment als de *El Liberal* y *El Tiempo*, qui no saben estarse de dir que en Guimerá será un mal agraht si paga 'ls aplausos madrilenys con un nuevo discurso regionalista contra la santa unidad de la patria comun! Sort que En Guimerá es un home sencer, qui no demana pas el diapason de sos sentiments ni als revisters ni als aficionats al teatre.

LO GERONÉS. 6 Desembre: *Circulars*, per J. B. y S. Comentant dues circulars firmades per lo governador interí d' aquella provincia, Sr. Rigau, qui ha sotstituhit al senyor Saucó, dimissionari, arriba á posar en net aquest dilema: O les circulars del Sr. Rigau, no tenen cap justificació ni una engruna de solta, ó 'l governador foraster de que acaba de deslliurarse la provincia de Gerona, ha donat lloch, si no ha comés abusos, qui son actos que mermarian el prestigio que necesariamente debe acompañar á las funciones gubernativas. Y com que en lo fondo 's tracta d' empleos y de sous... *intelligenti pauca*. Y les provincies catalanes que vagin dormint á la sombra de la tutela governativa y administrativa dels de la terra dels cigrons.

L' AIOLÍ. Avinyó, 27 Novembre: *Dono Sibilo*, per Marius André. El fantasiayre autor d' aquest article ens hi conta la troballa de unes poesies traduñides del catalá, de que apareix autora una Dona Sibila, endressades á un trovador provenzal de qui la poetesa era enamorada; quina traducció castellana es continguda en un manuscrit de començaments del sigle xvii.

LLIBRES REBUTS

Assaig crítich sobre 'l filosofh barceloní En Ramón Sibilude, per Mossen Salvador Bové. Barcelona. Estampa «La Renaxensa» 1896.

La primera cosa, 'm descarrego la conciencia, confessant lo següent: Aquest llibre de Mossen Bové exigeix una atenció en sa lectura y uns estudis en sa consideració que jo ara no he pogut fer. Ab açó, lo que 'n diga es més una impressió que un verdader judici.

Conexent al jove autor d' aquest treball, l' efecte més granat que fa la seva lectura es de dexarnos pasmats. Un no se sap avenir de que un jove de vintissis ó vintiset anys possehesca, ab verdader domini, tant gros caudal de saber, y de que puga passejar ses mirades y formar judici sobre 'l bellugueig inmens de les idees formulades per la filosofia dels temps, ab una serenor y ab una conciencia de sa força qui admirarien en un home de cap llubent y de celles cremades en l' estudi. Y un s' acaba de quedar parat pensant que la obra de que parlám ve al darrera d' una colla d' altres del mateix autor tant nodrides de saber y tant importants com l' *Assaig crítich sobre En Pau Claris*, sumament elogiada per los patricis catalans y per los afectats als estudis històrichs; les *Institucions de Catalunya*, que

es la mes complerta que tenim sobre la matèria; i l' *Estudi sobre En Vidal de Canyelles* y l' altre sobre *En Francesch Martí y Viladamor*, qui son de molta consideració pera la història de les idees jurídiques á Catalunya; y que te á punt de publicar una *Exposició é Historia de la Filosofia Luliana*, y que está preparant una *Exposició é Historia del Vivisme*, y una altra obra sobre *La filosofia escociana á Catalunya*.

Aquesta enumeració dona idea del valer y de la empena que porta l' jove escriptor-sacerdot, é indica, d' una banda, el sentit patriòtic-catalanista dels seus treballs, y, d' una altra, l' origen y direcció del impuls qui l' gufa.

Mossen Bové ha orientat sa intel·ligència y son afany de fer en les obres de dos grans escriptors, En Menendez Pelayo y l' Dr. Torras y Bages. D' aquell se li ha encomanat la afició als esperits renaxensista, es á dir á la major quantitat de racionalisme compatible ab la integritat dels dogmes de la santa Iglesia, y en la obra del segon, *La Tradició catalana*, hi begué les llums y l' entusiasme del pensament grandios qui la inspirá y n' es el nort, á saber, l' estudi de la ànima d' una Patria en les produccions intel·lectuals de sos fills.

Aquestes dues propulsions se feren mestresses del cor del novell escriptor. Mes ó menys, la intel·ligència de Mossen Bové les ha cridades á comptes é hi ha fet pactes. Ab tot, per lo que 's nota en l' *Assaig* que 'ns ocupa, el seu criticisme continua anant de company ab una gran quimera contra l' esperit escolasticista, de vegades justificada, moltes no gens ni mica, y aquesta preocupació, mitg maniosa, lo priva d' anarben de dret cap á la consecució del seu objectiu d' anar puntualisant, per l' estudi dels filosofhs catalans, les característiques del cayent intel·lectual de la raça catalana. Aquesta matexa preocupació enlletgeix sovint el seu estil, puix, enfadantse de debó, li escapen paraules y frases qui no escauen ni al bon escriptor ni á la noble modestia del qui com ell sap de veres. Si Mossen Bové vol donar una satisfacció á aquest humil criticayre, sense renunciar á la llibertat de la censura, será en aquesta tant més moderat en quant sia més respectable la intenció dels qui li sembli que han errat, ab lo qual guanyará son estil é hi guanyarém los qui l' llegim perque 'ns durá més dretament y ab mes llestesa cap al comú ideal.

Y ara aném al seu darrer llibre. Es aquest un estudi complert sobre un filosof que ací conexiam ab el nom de *Sabunde*, gracies á una publicació de la *Libreria Religiosa*, y que poch saben que sia un pensador digne de gran renom y gloria de primera magnitud de la nostra estimada terra. Y ara t' explicarás lector los enqueriments de Mossen Bové á que aludiam suara.

¿Per qué exes ignorancies han tingut en la ombra al geni d' aquest filosof català? Perqué no 's conformá á les tradicions de la Escolástica, y la Escolástica dominant mirá de fer tillar les seves doctrines com á heterodoxes, y així lo condemná al arreconament y al oblit. Una cosa per l' estil va fer ab el gran Ramón Lull. Realment se comprén que l' entusiasme patriòtic y l' amor al saber y al conreu de la rahó qui dominen á Mossen Bové se sentin moguts á exirse de cistella. Tant mes, en quant l' escriptor á qui estudia en son llibre, sobre ser un català, es autor de una *Theologia natural* en la que 's preté arribar al coneixement y demostració de les veritats més altes per lo sol adjutori de la rahó pujant els graons de la escala dels sers de la naturalesa.

Mossen Bové, además de fer en son llibre una exposició de la obra citada, que dona pler de llegir per la claretat y excelenta metodisació, hi examina diferentes qüestions ben embolicades y força interessants. De primer, se pregunta quin es lo verdader nom del autor de la *Theologia natural*,

proclamant finalment com á indubtable l' de *Sibiude*. Confessém que 'ls arguments son enginyosos, que es de pes la autoritat del Mestre Aguiló, que fa palanquejar de ferm l' argument dels 2 notaris coetanis del escriptor, mes, ab tot, no diriam la veritat si amagavam que no 'ns hem convenut. També son de molt mèrit les investigacions sobre la nacionalitat d' En Sibiude, y apareix bastant ben fundada la opinió de que fou nat á Barcelona, però, hem de repetir lo mateix, el convenciment ben complert no 'ns arriba; cal que Mossen Bové no dexi de petges exes qüestions interessantíssimes, y cal que tots els qui l' llegixin y puguin l' ajuden á resoldreles. Penso que la carta que inserta d' En Guardia assenyala bons camins. ¿Com es que Mossen Bové creu que no te importancia l' esbrinar si En Sibiude estudiá en la Universitat de Lleyda? Una part notabilíssima del llibre de Mossen Bové es la llista de les 47 edicions que en diferentes formes s' han fetes de la obra del filosof presumptament barceloní.

Y vetaquí que se m' ha acabat l' espay que m' dona l' Director d' aquest setmanari, sense gayre be poguer entrar en matèria; però, fillets, no soch crítich, sinó revister.

Acabaré, dodchs, afegint, que es plausible y digna de elogi la devoció y la abundancia de saber ab que fa Mossen Bové la defensa de la obra y del método d' En Sibiude contra 'ls qui la titllen d' heterodoxa, ab lo que defensa al mateix temps les obres y l' sistema del gran Ramon Lull, del qui, segons Mossen Bové demostra, fou ilustre dexeble l' filosof Sibiude.

E. GOMET.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 5.

Un terrible incendi destrueix l' altar major, dues capelles y la orga del temple parroquial de Capellades. Les perdes se calculen en 100.000 pecetes.

—Ab rumbo á Cadiz y Fernando Poo son embarcats los 148 deportats filipins, arribats á nostre port á bordo del vapor *Montserrat*.

—Baix la presidencia del Excm. Sr. Arquebisbe, se celebra á Tarragona la sessió inaugural pera la continuació del procés apostòlic de beatificació y canonisació de la venerable sor Filomena de Santa Coloma, mínima del convent de Valls.

Dia 6.

Se constitueix á Lleyda, una secció de senyores de la associació internacional de la Creu Roja.

Dia 8.

Llegim que l' Emm. Cardenal Casaña, ha comunicat al Rvmt. Rector de la Parroquia del Pi d' aquesta ciutat, que s' ha començat á Roma lo procés de canonisació del Beato Joseph Oriol.

Dia 9.

Los diaris publican una nota dihent que en l' escrit d' acusació de la causa seguida ab motiu del atentat del carrer dels Cambis Nous, se demana la pena de mort pera 28 processats y la de cadena perpetua pera altres 59.

—A bordo del vapor *Isla de Mindanao* surten de nostre port en direcció á Manila, vuyt companyies d' infanteria, que s' envien á combatre l' alçament separatista dels naturals de Filipines.

—Cridat per els vehins d' Igualada visita aquella població lo canonge Dr. Almera, pera que dictamine si creu aquell terror apropiat pera la construcció d' un pou artesiá.

Dia 11.

Celebra á Montjuich sa primera sessió, lo Concell de guerra encarregat de jutjar als processats ab motiu del atentat del carrer dels Cambis Nous.